	4. www.Ziyo.net.uz
7.	O‘quv dasturi “Sharq mamlakatlari adabiyoti va qiyosiy adabiyotshunoslik” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil “27” 08 dagi “1” –sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil “28” 08 dagi “1” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun ma’sullar:** Muxiddinova D.Z. – TDShU “Sharq mamlakatlari adabiyoti kafedrasi va qiyosiy adabiyotshunoslik” kafedrasi mudiri, filologiya fanlari doktori, dotsent. Turdiyeva O.Z. - TDShU “Sharq mamlakatlari adabiyoti kafedrasi va qiyosiy adabiyotshunoslik” dotsent, filologiya fanlari doktori,
9.	**Taqrizchilar:** Xodjaeva R.U.– TDShU ““Sharq mamlakatlari adabiyoti kafedrasi va qiyosiy adabiyotshunoslik” professori, filologiya fanlari doktori. A. Tilavov – A.Navoiy nomidagi o’zbek tili va adabiyoti unibersiteti dotsenti;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor G.Rixsiyeva
____
2021 yil “28” август

ILMIY TADQIQOT METODOLOGIYASI FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 – Gumanitar soha

Ta‘lim sohasi: 120000 – Gumanitarfanlar

Mutaxassislik: 70230502 – Adabiyotshunoslik (sharq tillari va tadqiqot yo‘nalishlari)

Toshkent – 2021

	• ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** **1.** Shermuhamedova.N.A. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi. Darslik. –T.: «Fan va texnologiya», 2014, 512 bet **2.** Липчиу Н.В., Липчиу К.И. Методология научного исследования. Учебное пособие. Краснодар. 2013. 3. Мокий М.С., Никифоров А.Л., Мокий В.С. Методология научнкх исследований. Учебник. М.:Юрайт, 2014. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvarь, №11. 2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. - 56 b. 3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. - 48 b 4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. – 488 b. 5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz. 6. Davronov Z. Ilmiy ijod metodologiyasi. – T.: Iqtisod-Moliya, 2007. 7. Peregudov L.V., Saidov M.X., Aliqulov D.E. Ilmiy ijod metodologiyasi. – Toshkent: «Moliya» nashriyoti, 2002. 8. Перегудов Л.. Методология научных исследований. – Ташкент, 2002 **Axborot manbalari** 1. http:www.geosities.com./tyaglo/ct/index.html. 2. www.casemethod 3. Ruzaniya@ rambler.ru

10. Oqilonalikning har xil modellari.
11. Umumilmiy tadqiqot metodlari.
12. Hozirgi zamon metodologiyasi.
13. Metodologik tamoyil va yondoshuvlar.
14. Fundamental tadqiqotlar.
15. Innovatsion tadqiqotlar.

Amaliy mashg'ulotlar mulьtimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV.Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Intentsional va teleologik tushuntirishning ahamiyati.
2. Ilmiy tadqiqotning tiplari.
3. Fanning differrentsiatsiyasi va integratsiyasi.
4. Ijodiy faoliyatning turlari.
5. Ilmiy bilimda mavjud qoidalar va xulosalarning oqilonaligi.
6. Metodlarning tasnifi.
7. Nazariy tadqiqot metodlari.
8. Elita va intellektual elita nazariyasi.
9. Umumantiqiy tadqiqot metodlari.
10. Empirik tadqiqot metodlari.
11. Tushunish, tasiflash, tushuntirish va talqin qilish turlari, tiplari va darajalari.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3. **V Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

•Ilmiy tadqiqot olib borishning metodologik asoslari, zaruriy shartlari, ilmiy izlanishga xos asosiy tushunchalar, ilmiy tadqiqotning mantiqiy tuzilmasi, mavzuni tanlash bosqichlari, tadqiqot rejasini tuzish, ilmiy bilish umumiy xususiy metodlar kabi masalalar haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;***

•Ilmiy-metodik adabiyotlardan foydalanish, fanning o'ziga xos xususiyatlari, ilmiy tadqiqotning amalga oshirish mexanizmlari haqida tasavvurga ega bo'lishi, ilmiy tdaqiqotning metodologik tamoyillari, ilmiy tadqiqot strukturasini bilishi, ilmiy izlanishlarning yo'nalishlari haqida ***ko'nikmalarga ega bo'lishi;***

•Bilimning konstruktiv xarakteri, ilmiy faoliyat mahsulining amaliy ahamiyatini anglash, ilmiy-metodik adabiyotlarni ishlab chiqish usullari va talablarini bilish, havola berish usullari, mavzuni yoritish uchun matndan daliliy msiollar tanlash, ularning miqdorini belgilash, qo'lyozmani tahrir qilish, ilmiy ishni ilmiy uslubda ravon va savodli yozish ***malakalarga ega bo'lishi kerak.***

4. **VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:**

Fan/modul kodi ITM114		**O'quv yili** 2020-2021	**Semestr** 1	**ECTS - Kreditlar** 4	
Fan/modul turi Majburiy		**Ta'lim tili** O'zbek		**Haftadagi dars soatlari** 4	
1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**		**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Ilmiy tadqiqot metodologiyasi	60		90	150

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o'qitishdan maqsad – magistrant talabalarga ilmiy tadqiqotlarning asosiy tushunchalari, ta'riflari, usullari va bosqichlari haqida nazariy bilimlarni berish, ularni ilmiy tadqiqotlarni olib borish metodologiyasi, eksperimentlarni bajarish usullari, olingan natijalarini ishlab chiqish va tahlil etish metodlari, ularni rasmiylashtirish va amaliyotga tatbiq etish usullari bilan tanishtirishdan iboratdir.

Fanning vazifasi – magistrant talabalarga ilmiy tadqiqot ishlarini bajarish, magistrlik dissertatsiyasi mavzusi bo'yicha ilmiy izlanishlarni olib borish metodlarini, tajriba natijalarini tahlil qilishni, xulosalar chiqarishni, amaliyotga tadbiq etishni, o'rganilayotgan ob'ektning modelini tuzishga o'rgatishdir.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1- mavzu. Fan ijtimoiy-madaniy hodisa

Fan tushunchasining keng va tor ma'nolari. Fanning obrazi. Fan taraqqiètining asosiy bosqichlari. Fan taraqqiyotiga ijtimoiy voqelikning ta'siri. Fan dunyoqarash shakli. Fan ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida bilim, faoliyat va ijtimoiy institut.

2-mavzu. Fan bilishning maxsus shakli

Fanlar tasnifiga oid qarashlar tarixi. Ruh va tabiat haqidagi fanlar. Nomotetik va ideografik metodlar Dinamik va statik qonuniyatlar Fan ilmiylik mezonlarining tarixiyligi. Ilmiylik mezonlarining tasnifi. Bilish me'yorlari va ideallari, dunyoning ilmiy manzarasi. Ilmiy bilimga nisbatan analitik va sintetik yondoshuv.

3-mavzu. Ijod va ilmiy tadqiqot bilish faoliyati mahsuli

Ilmiy ijodning evristik xarakteri. Fan tarixida ijod muammosi Sharq va G'arb mutafakkirlarining ijodga oid qarashlari. Ilohiy ijodkorlikning o'ziga xos xususiyatlari. Bilish faoliyatida ijod va mehnat uyg'unligi. Ijodning amal xususiyatlari. Bilish faoliyatida ijod va mehnat uyg'unligi. Ijodning amal qilish xususiyatlari. Ilmiy ijodning o'ziga xos xususiyatlari Individual ijodiy

faoliyat.

4-mavzu. Ilmiy tadqiqot faoliyatining namoyon bo'lishi

Ilmiy tadqiqotning boshqa ijod shakllari bilan aloqadorligi. Ilmiy tadqiqotning xossalari. Texnikaviy tadqiqot. Texnik ijod jarayonining ixtirochilik, loyihalashtirishda namoyon bo'lishi Texnikaviy ijodning ratsional va utilitar xususiyati.

5-mavzu. Ilmiy tadqiqotda innovatsiya va novatsiyalarning o'rni

Innovatsiya tushunchasi va uning tahlili. Ilmiy-ijodiy faoliyatidagi innovatsiyalar."Kashfiyot", "ixtiro" tushunchalarining innovatsion xarakteri. Ixtiro-kashfiyot va innovatsiya o'rtasidagi o'ziga xos "oraliq" holat. Ixtiro muayyan kashfiyot doirasida sodir bo'luvchi innovatsion daraja.

6-mavzu. Oqilonalik va ilmiy tadqiqot metodologiyasi uyg'unligi

Bilish faoliyatida ratsionallik va irratsionallik. Hozirgi hayotning oqilonalashuvi. Yo'l tanlashning oqilonaligi. Xabitus – bu amaliyotni boshqaruvchi alohida stixiya. Xabitus va vaziyatning o'zaro nisbati. Ijtimoiy harakatning maqsadi.

7-mavzu. Asosiy metodologik yondoshuvlar va tamoyillar

Metod, metodologiya va metodika tushunchalari. Umumilmiy tadqiqot metodlari. Xususiy ilmiy metodlar. Umumiy mantiqiy metodlar. Fan metodlari. Fanlararo tadqiqot metodlari. Empirik tadqiqot metodlari. Nazariy bilish metodlari. Ijtimoiy gumanitar fanlar metodlarining o'ziga xos xususiyatlari.

8-mavzu. Ilmiy tadqiqotning tiplari

Ilmiy tadqiqot tiplarining tasnifi. Fundamental tadqiqotlar. Fundamental tadqiqotlarda voqelik hodisalari va qonunlari haqida yangi bilim olish imkoniyati.

9-mavzu. Muammo va muammoli vaziyat ilmiy tadqiqotning boshlang'ich asosi

Muammo tushunchasi va uning tasnifi. Muammoni to'g'ri qo'yish uni muvaffaqiyatli yechishning muhim sharti. Empirik muammo. Kontseptual muammo. Protseduraga doir muammolar. Metodologik muammo. Baholash bilan bog'liq muammolar. Ilmiy muammoning nazariy asoslari.

10-mavzu. Ijod jarayonida ilimy izlanishlarning ahamiyati

«Ilmiy izlanish» tushunchasi. Ilmiy izlanishda ilmiy va noilmiy bilimlarning o'zaro munosabati. Haqiqatni izlashni xarakterlovchi belgilarning turli tumanligi.

11-mavzu. Ilmiy tadqiqotlarda dalillarning roli

Dalilning ilmiy tahlili. Talqin qilish dalilning muhim unsuri. Empirik dalilning muhim jihati. Dalilning moddiy-texnik yoki metodik tomoni. Ilmiy bilimning rivojlanishida fan dalillari umumlashtirilishining ahamiyati.

12-mavzu. Ilmiy tadqiqot metodlariga axborot va axborot texnologiyalarning ta'siri

Axborot, ma'lumot va bilim uyg'unligi ilmiy tadqiqot jarayonida bilimlar hajmining o'sishi. Ilmiy bilimning informativligi. Ijtimoiy axborot. Ijtimoiy axborotni o'zlashtirishning ahamiyati. Ilmiy axborot - ijtimoiy axborotning bilish faoliyatida foydalaniladigan alohida turi. Informatika. Axborotlashgan jamiyati kontseptsiyasi. Texnologiya va texnikani o'zlashtirishning ilmiy tadqiqot faoliyatiga ijobiy ta'siri.

13-mavzu. Ilmiy tadqiqotda tushunish va tashuntirishning ahamiyati

Tushunish va uning bilish bilan o'zaro munosabati. Hozirgi adabiyotlarda tushunish turlari, tiplari va darajalari. Germenevtik doira. Tushunish, tavsiflash, tushuntirish va talqin qilish.

14-mavzu. Ilmiy tadqiqotda intuitsiyaning roli

Intuitiv bilish darajasi. Intuitsiya – haqiqatni mantiqiy dalillar yordamisiz, bevosita anglab yetish qobiliyati. Intuitsiya bevosita bilim, sezgi a'zolari orqali bilish shakli, Intuitiv bilimning ilmiy tadqiqot faoliyatidagi roli.

15-mavzu. Olimning ijtimoiy mas'uliyati

Hozirgi zamon olimining portreti. Ijtimoiy mas'uliyat tushunchasi va uning zaruriyati. Olimning ijtimoiy mas'uliyati insoniyatning tur sifatida saqlab qolishning bosh omili. Olim ijtimoiy mas'uliyatining uch jihati. Professional va ijtimoiy mas'uliyat uyg'unligi. Konformizm yo'li. Olimning mehnati va konsensus.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Fan tarixiga oid yondashuvlar.
2. Fanlar tasnifiga oid qarashlar tarixi.
3. Fan tarixida ijod muammosi Sharq va G'arb mutafakkirlari ijodiga oid qarashlari.
4. Ilmiy ijodning boshqa ijod shakllari bilan bog'liqligi.
5. Badiiy ijod bilan bog'liq ilmiy tadqiqot.
6. Pedagogik tadqiqot.
7. Ilmiy ijodda innovatsiyalar.
8. Novatsiyalarning o'ziga xos xususiyatlari.
9. Bilish faoliyatida ratsionallik va irrotsionallik.